

TALABALARDA PSIXOLOGIK YORDAM HAQIDAGI TASAVVURLARNING NAMOYON BO'LISHIDA INTELEKTUAL RESURLARNING AHAMIYATI

Matniyozova Marhabo Abdugapporovna

Urganch Davlat Pedagogika Instituti psixologi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10435138>

Annotatsiya: Mazkur tezisda talaba-yoshlarda psixologik yordam haqidagi tasavvurlarini shakillanishi va namoyon bo'lishida intellektual resurlardan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari va ahamiyati haqida fikr-mulohazalar yuritiladi.

Kalit so'zlar: psixologik yordam, intellektual resurs, ta'lim tizimi, Intervensiya, texnologiya, Virtual qo'llanmalar.

Kirish:

Bugungi kunda psixologik yordam tushunchasi haqida juda tez-tez qulog'imizga chalinadi. Buning sababi psixologik yordam asosida insonlarning hissiy-emotsional holatini boshqarish, ularning psixologik xususiyatlarini shakllantirish va yo'naltirish mumkin. Ayniqsa talaba-yoshlarda psixologik yordam haqidagi tasavvurlarni shakllantirish oliy ta'limning asosiy maqsad vazifalaridan biridir. Talabalarda psixologik yordam haqidagi tasavvurlarni namoyon etishda intellektual resurslar juda ahamiyatlidir. Quyida biz ushbu tushunchalar haqida batafsil to'xtalib o'tamiz.

Talabalik - bu oliy o'quv yurtining rivojlanishi bilan bevosita bog'liq bo'lgan hodisa. K. D. Ushinskiy bu yoshni "eng hal qiluvchi" deb atadi, chunki aynan shu davr insonning kelajagini belgilab beradi, bu o'z ustida intensiv ishlashning juda faol davri. L. D. Stolyarenko talabalar jamoasini oliy ta'lim instituti tomonidan tashkiliy jihatdan birlashtirilgan odamlarning o'ziga xos ijtimoiy toifasi, o'ziga xos jamoasi sifatida tavsiflaydi¹. I. A. Zimnaya ta'rifiga ko'ra, talabalar tarkibiga eng yuqori ta'lim darajasi, madaniyatni eng faol iste'mol qilish va kognitiv motivatsiyaning yuqori darajasi bilan ajralib turadigan bilim va kasbiy ko'nikmalarni maqsadli, tizimli ravishda o'zlashtiradigan odamlar kiradi². B. G. Ananievning fikricha, 17 yoshdan 25 yoshgacha bo'lgan hayot davri shaxsni shakllantirishning yakuniy bosqichi va professionallashtirishning asosiy bosqichi sifatida muhim ahamiyatga ega.

Munozara:

Psixologik yordam. o'z ichiga aholisi yoki guruhdagi bireyga psixologik qo'llash, ko'mak, yoki yordam bermak maqsadida qilinadigan faoliyatni anglatadi. Bu jarayon psixologik mashq, suhbatlar, tanlovlar, tadbirlar yoki boshqa usullar orqali bajarilishi mumkin. Psixologik yordamning tasavvurlari bir qancha muhtof va madaniy mamlakatlarda farqlanadi, ammo umumiy ravishda quyidagi nuqtalarga e'tibor qaratish mumkin:

Shifokor-patsiyent munosabati: Bu tasavvur, birey va psixolog (shifokor) o'rtasidagi munosabatni ta'riflaydi. Bu munosabat o'zaro ishonch va intizom asosida rivojlanadi, shuningdek, maxsus psixologik tajribalarga ham asoslanadi.

Bireyning maqsadlari: Psixologik yordam, bireyning hayotdagi maqsadlarini aniqlash, ularga erishish yo'li, va maqsadlarni amalga oshirishda ko'maklashishni o'z ichiga oladi.

¹ Столяренко Л.Д. Основы психологии. — Р/наД.: Феникс, 1997. — С. 736.

² Зимняя И.А. Педагогическая психология: уч. для студентов по пед. и психол. направ. и спец. — М.: Логос, 2000. — С. 384.

Intervensiya va qo'llash usullari: Psixologlar o'zlarining metodlarini va usullarini boshqa odamlarga qanday o'rgatishadi, ularni qanday qo'llashadi va bireylar uchun qanday foydalidirlikni ko'rsatishadi, shu hamda shu tadbirlar bireylarga qanday yordam beradi, ularni belgilovchi bo'lishadi.

Bireylarning o'zlarini tanishlari: Psixologik yordam jarayonida bireylar o'zlarini tanishadi, o'zaro aloqalarni, qo'llanmalarni, xususiyatlarni va muammolarni tahlil qilishadi. Bu, bireyning o'zini nima uchun tanidigini va qanday o'zini boshqalarga yetkazishini tushunishini oshiradi.

Psixologik muammolar va ularni hal qilish usullari: Psixologik yordam bireylar bilan bog'liq bo'lgan muammolarni tahlil qiladi va ularni hal qilish usullarini taklif qiladi. Bu qadam orqali birey o'z muammolarini tahlil qiladi va ularni qanday bartaraf etish kerakligini tushunadi.

Holatni baholash va monitoring: Psixologik yordamning bir qismi bireyning holatini baholash va o'zgartirishni ko'rsatishdir. Buning uchun psixologlar o'zgaruvchilarni, yangilanmalarini va boshqa belgilarni monitoring qilishadi.

Bu tasavvurlar boshqa so'z bilan aytganda, ular muayyan metodlar, usullar va prinsiplarga asoslangan. Psixologik yordamni namoyon bo'lishi, bu tasavvurlarni amaliyotda ishlatish va uning natijalarini ko'rsatish, shuningdek, bireylarning hayotiga rejalashtirilishi bilan bog'liqdir.

Psixologik yordamda intellektual resurslarning ahamiyati:

Ta'limda intellektual resurslar, o'quv jarayonini yanada samarali va kuchli qilishda muhim ahamiyatga ega. Bu resurslar, talabalarni ma'lumot olish, tushuncha olish, fikrlash va muammolarni yechishda yordam beradi. Quyidagi muhim nuqtalarga e'tibor bering:

O'quv materiallari: Intellektual resurslar, o'quv materiallarini o'z ichiga oladi, masalan, elektron darsliklar, maqolalar, kitoblar, videolar va boshqa ma'lumotlar. Bu materiallar, talabalarga ma'lum bir mavzuni tushunish, o'rganish va mustaqil fikrlarni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Internet va onlayn manbalarga kirish: Internet, intellektual resurslarga erishish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Talabalar, onlayn maqolalar, videolar, sohalalar, forumlar va boshqa manbalar orqali istiqbollanishi mumkin.

Virtual qo'llanmalar va dasturlar: Virtual qo'llanmalar va o'quv dasturlar, talabalarga ma'lumotlarni amaliyotda o'rganish, o'zlashtirish va sababli ishlay olishlari uchun kerakli bo'lgan navbatdagi ko'nikmalarni olishlari imkonini beradi.

O'quv jarayonini mustahkamlash: Intellektual resurslar, talabalarga o'quv jarayonini mustahkamlashda yordam bera oladi. Masalan, interaktiv testlar, vebinarlar, maktab-talim dasturlari, online darslar va boshqa texnologiyalar orqali o'quv jarayonini yanada tajribali va samarali qilish mumkin.

Tajribaviy o'qituvchilar va mentorlar: Intellektual resurslar orqali o'qituvchilar va mentorlar bilan aloqada bo'lish talabalarga o'rganish davrida yordam bera oladi. Bu, maslahatlar, ta'lim yo'nalishlariga oid so'zlar, darsliklar va boshqa ma'lumotlarni olishga o'z imkoniyatlarini keltiradi.

Tahlil va tushunchalar: Talabalarga ma'lumotlarni tahlil qilish va o'rganilgan materiallarni tushunishda yordam bera olishga intellektual resurslar o'rtasida tahlil va tushunchalar ma'lum bir o'rinda olish mumkin.

Intellektual resurslarni yaxshi foydalanish, o'quvchilarning o'zlashtirish, tushunish va tajribalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Bu resurslar, talabalarga malakali, sodda va samarali o'rganish imkoniyatlarini ta'minlashda katta rol o'ynaydi.

Talabalarda psixologik yordam, ularning o'zlarini tanish, o'zaro munosabatlarda muvaffaqiyatli bo'lishi, o'zlarini rivojlantirish va o'zini boshqalarga ifodalashishlari uchun keng imkoniyatlar yaratishda juda muhimdir. Intelektual resurslar, talabalarga bu maqsadlarni erkin amalga oshirish va o'zlarini yaxshi ko'rsatishlari uchun juda katta ahamiyatga ega.

Ma'lumotlar bazasi va ma'lumotlar sohasidagi mahoratlar: Intelektual resurslar, talabalarga mustaqil o'rganish va tadqiqot qilishga imkoniyat beradi. O'zlarini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarga tez-tez va oson murojaat qilishlari, ularni istalgan mavzuda chuqurroq o'rganishlari uchun intellektual resurslarning samaradorligi muhimdir.

Ta'lim dasturlari va onlayn materiallar: Internet orqali foydalanish mumkin bo'lgan onlayn ta'lim resurslari, talabalarga o'zlarini o'rganishda va mustaqil o'qishda yordam bera olishadi. Videolar, audio darslar, maqolalar va boshqa ta'lim materiallari, ularning qiziqishlarini rivojlantirish va o'zlarini qiziqtirgan sohalarida yuqori darajada bo'lishiga yordam bera olishadi³.

Virtual laboratoriyalar va amaliyotlar: Texnologiyalar orqali o'tkaziladigan virtual laboratoriyalar va amaliyotlar, talabalarga nazariy bilimlarini amaliyotga o'tkazishlari uchun yaxshi imkoniyatlar yaratishda yordam bera olishadi. Bu, o'quvchilar uchun nazariy bilimlarni o'rganish va ularga amaliy tajriba olish imkoniyatini yaratishda muhim bo'lib, ularni muhandislik, kimyo, biologiya va boshqa sohalarida tayyorlashda yordam bera olishadi.

Psixologik yordam texnologiyalari: Talabalarni psixologik ravishda yordash uchun ishlab chiqilgan ilovalar va online platformalar, ularni stresni boshqarish, vaqt boshqarish va o'zlarini rivojlantirishda yordam bera olishda foydalanishlari mumkin. Bu texnologiyalar, talabalarga o'zlarini mustahkam his qilish, muvaffaqiyat vaqtini boshqarish va o'zlarini o'rganish yo'nalishida maqsadlari yoki vazifalari qo'yishda yordam bera olishadi.

Xulosa:

Talabalarda psixologik yordam haqidagi tasavvurlarni namoyon qilishda intellektual resurslarning juda muhim bo'lgan bir qismi, ularni talabalar bilan birga ishlatish va ularning o'zlarini o'rganishlari, tajribalarini o'stirishlari, vaqtlarini boshqarishlari va umumiy ravishda shaxsiy rivojlanishlari uchun imkoniyat yaratishda qaror qilishdir.

References:

1. Ibragimov, B. (2023). Types And Importance Of Innovative Technologies In Education. Молодые ученые, 1(20), 96-98.
2. Столяренко Л.Д. Основы психологии. — Р /наД.: Феникс, 1997. — С. 736.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология: уч. для студентов по пед. и психол. направ. и спец. — М.: Логос, 2000. — С. 384.

³ Ibragimov, B. (2023). Types And Importance Of Innovative Technologies In Education. Молодые ученые, 1(20), 96-98.